HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

והוא דכי רהיט מטי. הא דקתני מתני' דאם סיים קנה שביתה בעיקרו הוא דכי הוה רהיט מטי התם קודם שתחשך התם מהניא אמירה ואי קני התם מני למיזל לביתו בנחת: **תשכה לו**[ז]. לילך עד ביתו אפילו במרוצה אבל לעיקרו הוה מטי במרוצה אי הוה רהיט: **מסגי קני. הולך מעט מעט: דסגיל אחוה.** אילן אחר היה נסמך עליו: **דפריק מריה מכרגא.** טוען פירות הרבה ומוכרן ופורע מהן המס: **לא ידענא ליה.** איני מכיר אותו אילן: **מוסר שביתתו למכיר.** אומר שביתתי עמך: **ולא היא.** הא דאמר ליה משמיה דר' יוסי ליתא דלא תניא ליה בשם ר' יוסי אלא סתמא תניא ליה לעיל [נ:] ומשום הכי אמרה בשם רבי יוסי כי היכי דליקבלה מיניה: ה"ג **ולא היא לא תניא ליה דבר' יוסי: נימוקו עמו.** טעמו. במסכת גיטין (דף סז.) מונה שבמן של חכמים ואמר ר"י נימוקו עמו. יש וקו דבר ישר כקו המשקולת: **אלו ד' אמות.** ליולא חוץ לתחום: **מקום ממקום ומקום מניסה.** פסוק שנאמר בו מקום ולא נאמר בו ניסה דנין אותו מפסוק אחר שנאמר בו מקום וניסה כגון אל יצא איש ממקומו דנין מומאמתי לך מקום אשר ינוס שמה[ח] מה להלן כתיב ניסה אשר ינוס אף מקרא דאל יצא איש ממקומו מרבי ביה ניסה והוי כמאן דכתיב ביה ניסה והדר דנין ניסה מניסה וניסה מגבול כלומר דנין ניסה זו שלא נאמר בו גבול מניסה שנאמר בו גבול דכתיב[ט] מגבול עיר מקלטו אשר ינוס ומרבינן נמי בתלדך ניסה דאל יצא איש ממקומו כאילו כתיב ביה גבול והדר דנין גבול מגבול וגבול מחוץ דנין גבול זה שלא נאמר בו חוץ מגבול שנאמר בו חוץ שנאמר[י] ומצא אותו גואל הדם לגבול ומרבינן חוץ מג"ש להאי גבול דאל יצא איש ממקומו והדר דנין האי חוץ מחוץ דומדותם מחוץ לעיר דכתיב ביה אלפים באמה: **ושב הכהן ובא הכהן.** בתורת כהנים[כ] שנויה בנגעי בתים. בשבוע של הסגר ראשון כתיב [ויקרא יד] ושב הכהן ביום השביעי וראה והנה פשה הנגע בקירות הבית וכתיב בתריה ואלו את האבנים ואת הבית יקציע מבית יקלף עפר הבית סביב הקיר ועפר אחר יקח וטח את הבית וכתיב [שם] ואם ישוב הנגע ופרח בבית וגו' ונתץ את הבית ותניא ופרח יכול לא יהא טמא עד שיחזור ויפשה ת"ל נרעת ממארת [שם] נרעת ממארת [שם יג] לג"ש מה נרעת ממארת האמורה בנגעים טימא את החוזר אע"פ שאינו פושה אף נרעת ממארת האמורה בבתים טימא את החוזר אע"פ שאינו פושה יכול חזר ופרח בו ביום יהא טמא נאמר ואם ישוב הנגע ונאמר ושב הכהן מה שיבה האמורה להלן בסוף שבוע אף שיבה האמורה כאן בסוף שבוע למדנו שנותן לו שבוע אחר החליצה וקילה וטיהה אם חזר הנגע נותנו ואם לא חזר מעטהו אין לי אלא חולץ וקולה וטח ונותן שבוע אלא בפושה בשבוע של הסגר ראשון מניין לנגע שעמד בעיניו בראשון שלא פשה והכהן לא חלץ ולא קלה ולא טח והמתין שבוע שני ופשה בשבוע שני מניין שהוא חולץ וקולה וטח ונותן לו שבוע ואינו נותנו מיד ת"ל [שם יד] ובא הכהן[ו] והנה פשה וגו' ואע"ג דהאי קלא בתריה דאם ישוב הנגע כתיב דמשמע דבנגע החוזר קאי מפקינן ליה התם מהאי משמעות ומרבינן נתילה לנגע החוזר ואע"פ שלא פשה והאי ובא הכהן והנה פשה דמשמע דבעי פשיון מוקמינן ליה בנגע שעמד בראשון ופשה בשני ואע"ג דכתיב נתילה בתריה יליף בג"ש נאמר כאן בפשה בשני ובא הכהן ונאמר בפשה בראשון ושב הכהן[ז] היא שיבה היא ביאה כלומר זו כזו מה להלן חולץ וקולה וטח ונותן לו שבוע אף כאן חולץ וקולה וטח ונותן לו שבוע ואם חזר שוב בעי נתילה. אלמא אע"ג דלאו שיבה היא כיון דשיבה וביאה חדא מילתא היא דתרוייהו משמע שבא מביתו לבית המנוגע דיינינן גזירה שוה מיניהו: **אי איתא ליה ג"ש.** דמקום מניסה וחוץ מחוץ כדאמר לעיל: **פיאות כתיב.** דכתיב פאת[מ] נגד ופאת משמע מרובע: **הן ואלכסונן.** ד"א ומ' חומשי אמה דאמרן כזה יהיו כל שובתי שבת פיאות תן להן וגבי שבת פיאות אלא כי האי גוונא שנותנין להן שיעור אלכסונן דהא ליכא למימר בהו רבוע ועיגול: **בדיק לן.** מנסה אותנו: **מי בעינן הן ואלכסונן.** שיהא רחב ד' בריבוע שתוכל למצוא בו אלכסון בדבר עגול אין לו אלכסון: **מחלוקת במקומי** גרסינן ביו"ד. מחלוקת דר' מאיר ור' יהודה דקא שרי ר' יהודה אפילו לעשיר לערב ברגליו באומר שביתתי במקומי. וזהו שאמרו דמתני' לקמן [ע"ב] מפרש אהיכא קאי אי אמכיר אילן דקתני דאמר שביתתי במקום פלוני או אאילן בקי דקתני דאמר שביתתי במקומי: עני

אמר רבא [א] והוא דכי רהיט לעיקרו מטי א"ל אביי והא חשכה לו קתני חשכה לביתו אבל לעיקרו של אילן מצי אזיל איכא דאמרי אמר רבא חשכה לו כי מסגי קלי קלי אבל רהיט מטי רבה ורב יוסף הוו קא אזלי באורחא א"ל רבה לרב יוסף תהא שביתתנו תותי דיקלא דסביל אחוה ואמרי לה תותי דיקלא דפריק מריה מכרגא [ח] (ידע ליה מר) א"ל לא ידענא ליה אמר ליה סמוך עלי דתניא ר' יוסי אומר [ט] אם היו שנים אחד מכיר ואחד שאינו מכיר זה שאינו מכיר מוסר שביתתו למכיר זה שמכיר אומר תהא שביתתנו במקום פלוני ולא היא לא תנא ליה [י] כר' יוסי אלא כי היכי [יא] דליקבל לה מיניה משום דר' יוסי נימוקו עמו: אם אינו מכיר או שאינו בקי וכו': הני אלפים אמה היכן כתיבן דתניא [1] שבו איש תחתיו אלו [2] ארבע אמות אל יצא איש ממקומו אלו [3] אלפים אמה מנא לן אמר רב חסדא למדנו מקום ממקום ומקום מניסה וניסה מניסה וניסה מגבול וגבול מגבול וגבול מחוץ וחוץ מחוץ דכתיב [2] ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה וגו' ונילף [3] מקיר העיר וחוצה אלף אמה דנין חוץ מחוץ ואין דנין חוץ מחוצה ומאי נפקא מינה [יב] הא תנא דבי רבי ישמעאל [4] ושב הכהן [5] ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה הני מילי היכא דליכא מידי דדמי ליה אבל היכא דאיכא מידי דדמי ליה מדמי ליה ילפינן: אלפים אמה עגולות: ורבי חנינא בן אנטיגנוס מה נפשך אי אית ליה ג"ש פיאות כתיבן אי לית ליה גזירה שוה אלפים אמה מנא ליה לעולם אית ליה גזירה שוה ושאני הכא דאמר קרא [2] זה יהיה להם מגרשי הערים לזה אתה נותן פיאות ואי אתה נותן פיאות לשובתי שבת ורבנן תני רב חנניה אומר כזה יהו כל שובתי שבת א"ר אחא בר יעקב [יד] המעביר ד"א ברה"ר אינו חייב עד שמעביר הן ואלכסונן א"ר פפא [1] בדיק לן רבא עמוד ברשות הרבים גבוה י' ורוחב ד' צריך הן ואלכסונן או לא ואמרינן ליה לאו היינו דרב חנניה דתניא רב חנניה אומר כזה יהו כל שובתי שבת: וזה הוא שאמרו העני מערב ברגליו אמר ר' מאיר אנו אין לנו אלא עני וכו': אמר רב נחמן מחלוקת במקומי דר"מ סבר עיקר עירוב בפת

כזה יהו כל שובתי שבת. פ"ה דגבי העברה ליכא למימר פיאות אלא כה"ג שנותנין שיעור אלכסון דהא ליכא למימר בהן ריבוע ועיגול ור' שמואל מפרש שמרבינין ד' אמות ברשות הרבים בריבוע עולם ואם מעביר או זורק ממזרח למערב או מצפון לדרום חייב בד"א לחודיה ואם נאלכסונו של עולם אינו חייב עד שיזרוק או יעביר ד"א ואלכסונן ועמוד נמי ברה"ר גבוה י' (2) ורחב ד' דבעינן נמי ד' על ד' מרובעים היינו כשמעמיד אלכסון העמוד נאלכסון העולם אבל העמיד האלכסון ממזרח למערב ומצפון לדרום לא סגי בד' על ד' מרובעות ועיר עגולה נמי אמרינן בכילד מעברין (לקמן דף נו.) דמרבעה בריבוע עולם ור"מ מפרש דלכל לד נותנין האלכסון בזריקה ובהעברה ובתחום שבת ועמוד נמי צריך שיהא בו ששה פאות ב' חומשין והא דמזכיר בכל דוכתא ד' אמות היינו משום דנפיק מיניהו האלכסון וכוורת דפ"ק דשבת (ד' ח.) שהיא עגולה ואין לה אלכסון נקט רחבה ו' דאי הוה נקט ד' הוה משמע דלא בעי אלכסון ול"ג דפיאות דשבת ילפינן מערי הלוים והתם אין נותנין פיאות אלא לפיאות העולם כדמוכח בכילד מעברין (לקמן דף נו:) דקאמר נמלא מגרש רביע [6]: ואהיכא

אלא כה"ג שנותנין שיעור אלכסון דהא ליכא למימר בהן ריבוע ועיגול ור' שמואל מפרש שמרבינין ד' אמות ברשות הרבים בריבוע עולם ואם מעביר או זורק ממזרח למערב או מצפון לדרום חייב בד"א לחודיה ואם נאלכסונו של עולם אינו חייב עד שיזרוק או יעביר ד"א ואלכסונן ועמוד נמי ברה"ר גבוה י' (2) ורחב ד' דבעינן נמי ד' על ד' מרובעים היינו כשמעמיד אלכסון העמוד נאלכסון העולם אבל העמיד האלכסון ממזרח למערב ומצפון לדרום לא סגי בד' על ד' מרובעות ועיר עגולה נמי אמרינן בכילד מעברין (לקמן דף נו.) דמרבעה בריבוע עולם ור"מ מפרש דלכל לד נותנין האלכסון בזריקה ובהעברה ובתחום שבת ועמוד נמי צריך שיהא בו ששה פאות ב' חומשין והא דמזכיר בכל דוכתא ד' אמות היינו משום דנפיק מיניהו האלכסון וכוורת דפ"ק דשבת (ד' ח.) שהיא עגולה ואין לה אלכסון נקט רחבה ו' דאי הוה נקט ד' הוה משמע דלא בעי אלכסון ול"ג דפיאות דשבת ילפינן מערי הלוים והתם אין נותנין פיאות אלא לפיאות העולם כדמוכח בכילד מעברין (לקמן דף נו:) דקאמר נמלא מגרש רביע [6]: ואהיכא

אמר רבה [א] והוא דכי רהיט מטי תותי האילן קודם שקדש היום. והאי דקתני והיה ירא שמא תחשך, לביתו. אבל לאילן מצי אזיל. אי נמי כי מסגי קליל קליל אבל אי רהיט מטי. פי' דקלא דסבילא, דקל נפל על דקל אחר, והיה עומסו והיה נקרא דקלא דסביל אחוה. דקלא דפריק מריה, היה דקל גדול והיה עושה פירות הרבה והיה בעליו מוכרם ופורע המס שעליו. והיה נקרא דיקלא דפריק מריה. כלומר פורה בעליו מן המס שעליו. הא דא"ל רבה לרב יוסף משום דר' יוסי, תניא ר' יוסי או' [אם היו] שנים אחד מכיר אילן או גדר או מקום, והאחד אינו [מכיר], מוסר שביתתו למכיר, והמכיר אומר תהא שביתתינו במקום פלוני. זו הברייתא לא שנאה ר' יוסי אלא אמר רבה משום דר' יוסי כדי שיקבלוהו ממנו רב יוסף, משום דר' יוסי נימוקו עמו. מתני', **אם** אינו מכיר **או אם** אינו בקי בהלכות כו'. הני אלפים אמה היכא כתיבן. דתניא שבו איש תחתיו אילו ארבע אמות. אל יצא איש ממקומו אילו אלפים אמה. מנ' לן אמר רב חסדא למדנו מקום ממקום כתיב הכא אל יצא איש ממקומו ביום השביעי, וכתיב התם ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה, מה זה מקום שיש בו ניסה, אף זה מקום (אילן יש בו כתוב) [הוי כמו שכתוב בן] ניסה. ולילפינן ניסה מניסה כתיב הכא ניסה וכתיב התם ואם יצא יצא הרוצח את גבול עיר מקלטו אשר ינוס שמה, מה ניסה זו יש בה גבול אף ניסה זו יש בה גבול. וליליף גבול מגבול, כתיב הכא גבול, וכתיב התם ומצא אותו גואל הדם מחוץ לגבול עיר מקלטו, וליליף מחוץ ממחוץ, ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה ואת פאת נגב אלפים באמה וגו'. ואקשינן אדיליף מחוץ ממחוץ באלפים, נילף מחוץ מחוצה אלף אמה סביב, שנא' מקיר העיר וחוצה

אלף אמה סביב. ודחינן דנין מחוץ ממחוץ ואין דנין מחוץ ממחוצה. אקשינן על ר' חנינא בן אנטיגנוס דתני במתני' אלפים אמה לכל רוח עגולות. מה נפשך אי בגזירה שוה גמר להני אלפים אמה, מרובעות הוה ליה למימר דהא בקרא פאת כתיבי. פי' פאת קדמה ופאת נגב ופאת ים ופאת צפון ולא משכחת לה פיאות אלא (בקובע) [במרובע]. ואי לא גמיר גזירה [שוה] אלפים תחום שבת מנא ליה. ופרקינן לעולם גמיר גזירה שוה ושאני מגרשי ערי הלוים דכתיב בהו זה יהיה לכם מגרשי הערים. כלומר לזה אתה נותן פיאות ועושה אותן מרובעות ואי אתה נותן פיאות לשובתי שבת דגמרי מיניה. **ורבנן** דבעי מרובעות סברי כדתני רב חנינה זה יהיה לכם כזה יהיו כל שובתי שבת. פי' רבנן סברי פיאות הן הזריות, וקיימא לן כל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא, הלכך ד' אמות שאמרו חכמים הן חמש אמות ושלשה חומשי אמה. וכן למדידת ד' אלפים אמה תחום שבת. אמר רב אחא בר יעקב המעביר ארבע אמות ברשות הרבים אינו חייב עד שיעביר ארבע אמות ואלכסונן שהן שש אמות פחות שני חומשין. אמר רב פפא בדיק לן רבא (עומד) [עמוד] ברשות הרבים גבוה י' ורחב ד' מי בעינן הן ואלכסונן אי לא. ואמר לן לאו היינו דתני רב חנינא כזה יהיו כל שובתי שבת. מתני' זה שאמרו העני מערב ברגליו ר' מאיר אומר אין לנו אלא העני. ר' יהודי אומר אחד עני ואחד עשיר. לא אמרו מערבין אלא להקל על העשיר כו'. אמר רב נחמן מחלוקת במקומו

סד א מיי' פ"ז מהל' עירובין הלכה ג סמג עשין לרבנן ג טוש"ע ת"ש סי' תט סעיף יא:
ב [טוש"ע או"ח סי' שלו סעי' ח]:
ג [טוש"ע או"ח סי' שלו סעי' ח]:
סה ד מיי' פי"ב מהל' שבת הלכה יח סמג לאוין קו טור ש"ע ת"מ סי' שמט סעיף ב:

רבינו חננאל

אמר רבה והוא כי רהיט מטי תותי האילן קודם שקדש היום. והאי דקתני והיה ירא שמא תחשך, לביתו. אבל לאילן מצי אזיל. אי נמי כי מסגי קליל קליל אבל אי רהיט מטי. פי' דקלא דסבילא, דקל נפל על דקל אחר, והיה עומסו והיה נקרא דקלא דסביל אחוה. דקלא דפריק מריה, היה דקל גדול והיה עושה פירות הרבה והיה בעליו מוכרם ופורע המס שעליו. והיה נקרא דיקלא דפריק מריה. כלומר פורה בעליו מן המס שעליו. הא דא"ל רבה לרב יוסף משום דר' יוסי, תניא ר' יוסי או' [אם היו] שנים אחד מכיר אילן או גדר או מקום, והאחד אינו [מכיר], מוסר שביתתו למכיר, והמכיר אומר תהא שביתתינו במקום פלוני. זו הברייתא לא שנאה ר' יוסי אלא אמר רבה משום דר' יוסי כדי שיקבלוהו ממנו רב יוסף, משום דר' יוסי נימוקו עמו. מתני', **אם** אינו מכיר **או אם** אינו בקי בהלכות כו'. הני אלפים אמה היכא כתיבן. דתניא שבו איש תחתיו אילו ארבע אמות. אל יצא איש ממקומו אילו אלפים אמה. מנ' לן אמר רב חסדא למדנו מקום ממקום כתיב הכא אל יצא איש ממקומו ביום השביעי, וכתיב התם ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה, מה זה מקום שיש בו ניסה, אף זה מקום (אילן יש בו כתוב) [הוי כמו שכתוב בן] ניסה. ולילפינן ניסה מניסה כתיב הכא ניסה וכתיב התם ואם יצא יצא הרוצח את גבול עיר מקלטו אשר ינוס שמה, מה ניסה זו יש בה גבול אף ניסה זו יש בה גבול. וליליף גבול מגבול, כתיב הכא גבול, וכתיב התם ומצא אותו גואל הדם מחוץ לגבול עיר מקלטו, וליליף מחוץ ממחוץ, ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה ואת פאת נגב אלפים באמה וגו'. ואקשינן אדיליף מחוץ ממחוץ באלפים, נילף מחוץ מחוצה אלף אמה סביב, שנא' מקיר העיר וחוצה

תורה אור השלם

1. רְאוּ כִּי יְיָ נָתַן לָכֶם הַשַּׁבָּת עַל כֵּן הוּא נֹתֵן לָכֶם בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לֶחֶם יוֹמָיִם שְׁבוּ אִישׁ תַּחְתָּיו אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי:
שמות טז כט
2. וּמִדַּתָּם מֵחוּץ לָעִיר אֶת פֵּאַת קֵדְמָה אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֶת פֵּאַת נֶגֶב אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֶת פֵּאַת יָם אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֶת פֵּאַת צָפוֹן אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְהָעִיר בְּתָוֶךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרְשֵׁי הָעָרִים:
במדבר לה ה
3. וּמִגְרְשֵׁי הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָה אֶלֶף אַמָּה סָבִיב:
במדבר לה ד
4. וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְרָאָה וְהִנֵּה פָשָׂה הַנֶּגַע בְּקִירֹת הַבָּיִת:
ויקרא יד לט
5. וּבָא הַכֹּהֵן וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בַּבַּיִת צָרַעַת מַמְאֶרֶת הוּא בַּבַּיִת טָמֵא הוּא:
ויקרא יד מד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ושב הכהן וכו' מ"ל ובא הכהן וראה והנה: (ב) תד"ה מה כו' גבוה עשרה ורחב ארבעה דסגי נמי בארבעה על ארבעה וכו' אבל העמיד האלכסון העמוד ממזרח למערב ומצפון: כזה 1)

מוסף רש"י
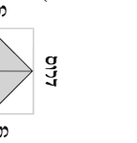
נימוקו עמו. טעמיו ולשיותיו עמו (ב"ק כד.) טעמי לשיותיו מביא לו בכל מקום, במס' גיטין (סז.) מני שבמן של חכמים וחכו שבמו של ר' יוסי (לעיל יד:) לו: פירושו עמו, לפת טעם לכל דבריו, שהיה מייסד את דבריו (גיטין סז.) לו: טעמו, שהיה מביא טעם לדבריו כל שעה (בכורות לז.). **אל יצא איש ממקומו אלו אלפים אמה.** של תחום שבת, ולא במפורש, שאין תחומין אלא מדברי סופרים ושיקרו של מקרא על לוקחי המן נאמר (שמות טז כט). **זו היא שיבה זו היא ביאה.** לדון גזרה שוה זה מזה (יומא ב: מכות יג:) כלומר יליפין גזרה שוה משיבה לביאה כמו דהוו תרוייהו שיבה לו תרוייהו ביאה (נדה כב:) דאע"ג דלא דמו קראי להדדי, כיון דתרוייהו בביאה כתן משעתי דיינינן בהו גז"ש (יבמות יז:). **בדיק לן.** מנסה אותנו אם נדע להשיב (חולין קלג.).